

svibanj 2021.

Specijal

Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama
Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih
praksi u lancu opskrbe hranom

Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom stupa na snagu 1. rujna 2021., a njegova puna primjena započinje 1. ožujka 2022. godine

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (dalje u tekstu: ZID ZNTP ili Zakon) objavljen je u "Narodnim novinama", broj 52/21., 14. svibnja 2021., stupa na snagu 1. rujna 2021., a njegova puna primjena započinje 1. ožujka 2022. godine.

S obzirom na to da je ZID ZNTP-om propisan rok od 6 mjeseci od njegova stupanja na snagu za usklađenje ugovora između dobavljača i kupaca sklopljenih prije stupanja na snagu toga Zakona, a koji su bili usklađeni s odredbama važećeg Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom ("Narodne novine", broj 117/17, dalje u tekstu: ZNTP) te da kupci na koje se nije primjenjivao važeći ZNTP moraju sklopiti ugovore sa svim svojim dobavljačima prehrambenih i/ili poljoprivrednih proizvoda, kako s

domaćim tako i s inozemnim dobavljačima, ako kupci ispunjavaju propisane uvjete novog nižeg prihodnog cenzusa iz članka 4. ZID ZNTP-a (više od 15 milijuna kuna samostalno ili zajedno s njihovim povezanim društvima bez obzira na prihode njihovih dobavljača), puna primjena toga Zakona počet će 1. ožujka 2022. godine.

Radi lakšeg snalaženja adresata ovoga Zakona, AZTN će izraditi neslužbeni pročišćeni tekst ZNTP-a ("Narodne novine", br. 117/17. i 52/21.), koji će biti

dostupan na mrežnoj stranici AZTN-a.

Razlozi zbog kojih je trebalo donijeti ZID ZNTP

Nepoštene trgovačke prakse, definirane kao ugovorne odredbe i/ili poslovne prakse koje u vezi s prodajom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda dobavljaču jednostrano nametne kupac, koristeći svoju značajnu pregovaračku snagu u odnosu na dobavljača, a suprotno načelima savjesnosti i poštjenja, načelu ravnopravnosti ugovornih strana, načelu jednakе vrijednosti činidaba i dobroj poslovnoj praksi u proizvodnji i/ili trgovini poljoprivrednim ili prehrambenim proizvodima, pojavljuju se kao jedna od posljedica nejednakе gospodarske snage sudionika u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

One najviše pogađaju poljoprivrednike, mala i srednja podu-

zeća u proizvodnji, kao najslabiju kariku u lancu, ali i mala i srednja poduzeća u preradi poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Na razini Europske unije (dalje u tekstu: EU) od 2009. godine postoje nastojanja da se na sustav način onemogući primjena nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Naime, iako je unutar nacionalnih zakonodavstava država članica EU-a postojao nekakav pravni okvir ili trgovačka pravila odnosno "kodeksi" kojima se pokušalo definirati i urediti pitanje nepoštenih trgovačkih praksi s ciljem onemogućavanja takvih pojava, različiti pravni pristupi i okviri rješavanja tih pitanja, nisu na ujednačen način regulirali pojavu i negativne učinke primjene takvih praksi u EU.

Stoga je donošenjem Direktive (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među po-

dužećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima (SL L 111, 25.4.2019., dalje u tekstu: Direktiva), na europskoj razini uspostavljen zajednički obvezujući pravni okvir koji je na snazi od 30. travnja 2019. godine.

Iako je u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: RH) prije donošenja Direktive, već 7. prosinca 2017., stupio na snagu ZNTP, čija je puna primjena započela 1. travnja 2018., a koji je već u određenoj mjeri sadržavao odredbe u bitnome uskladene s Direktivom ili čak strože od same Direktive, donošenjem Direktive i za RH je nastala obveza da u zadanim rokovima (svibanj 2021.) usvoji ZID ZNTP uskladen s odredbama Direktive, kako bi najkasnije od 1. studenoga 2021. taj uskladeni Zakon stupio na snagu.

U postupku usklađivanja nacionalnih zakonodavstava država članica s odredbama Direktive, državama članicama bilo je omogućeno ili uvesti minimalni standard EU-a za zaštitu od nepoštenih trgovačkih praksi ili zadržati stroža nacionalna pravila koja nadilaze nepoštene trgovačke prakse navedene u Direktivi, a sve kako bi se pojava takvih praksi smanjila kod trgovanja poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, budući da takve prakse imaju ne samo negativan učinak na gospodarstvo, već i na životni standard svih adresata u nabav-

nom lancu, a posredno i na krajnje potrošače. Osim što se do nošenjem ZID ZNTP-a ispunjava zadaća usklađivanja s navedenom Direktivom, taj zakon dosljedno nastavlja izgradnju pravnog okvira unutar kojeg će nastojati uređiti poslovno ponašanje svih adresa ta u lancu opskrbe poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u nastojanju suzbijanja nepoštenih trgovačkih praksi. U tom smislu, u bitnome, važeći ZNTP je pored bitnog i terminološkog usklađenja s odredbama Direktive, dodatno uređen na temelju iskustava iz dosadašnje primjene ZNTP-a.

Pitanja koja se Zakonom rješavaju

Nadogradnjom postojećeg pravnog okvira u skladu s odredbama Direktive, u okviru kojeg se po većava broj nepoštenih trgovačkih praksi u skladu s odredbama Direktive i dodavanjem nekih novih nepoštenih trgovačkih praksi, dodatno se uređuje i postupak utvrđivanja postojanja nepoštenih trgovačkih praksi uvođenjem novih postupovnih instrumenata te uspostavlja bazni okvir za suradnju s Europskom komisijom (dalje u tekstu: EK) i provedbenim tijelima drugih država članica o pitanjima borbe protiv nepoštenih trgovačkih praksi.

Stoga, ZID ZNTP ima za cilj da se jasnijim određivanjem nepoštenih trgovačkih praksi, dojelom širih postupovnih ovlasti

AZTN-u kao nadležnom provedbenom tijelu te institucionalnim povezivanjem i osnaživanjem na europskoj razini svih provedbenih tijela država članica EU-a i EK, utječe na ispravljanje prisutnih poremećaja u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima. Upravni postupci u smislu ZID ZNTP-a će se pokretati na široj razini, što se prije svega odnosi na sljedeće činjenice:

1) proširen je opseg poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, koji su predmetom poslovnih odnosa dobavljača i kupca obuhvaćenih primjenom ZID ZNTP-a;

2) definiranjem pojma "kupac" te redefiniranjem opsega pojma "značajne pregovaračke

snage", proširena je značajno baza adresata ZNTP-a, odnosno onih subjekata na koje se ZID ZNTP primjenjuje;

3) uveden je novi instrument za utvrđivanje nepoštenih trgovačkih praksi, "nenajavljenе kontrole";

4) uvedene su nove nepoštenne trgovačke prakse koje ne uređuje važeći ZNTP;

5) uvedena je obveza suradnje domaćeg provedbenog tijela s EK i provedbenim tijelima drugih država članica.

Za učinkovito obavljanje proširenih ovlasti AZTN-a, odnosno za osiguranje svih potrebnih resursa za provedbu ZID ZNTP-a, predviđeno je odgovarajuće osiguranje sredstava u Državnom proračunu RH počevši od 2022. godine.

Trenutno važeći ZNTP primjenjuje se isključivo na poljoprivredne i prehrambene proizvode propisane člankom 2. Uredbe (EZ) br. 178/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2002. o utvrđivanju općih načela i uvjeta zakona o hrani, osnivanju Europske agencije za sigurnost hrane te utvrđivanju postupaka u područjima sigurnosti hrane (SL 31, 1. 2. 2002., dalje u tekstu: Uredba (EZ) br. 178/2002) te za-

Ujednačavanje pojmlja

ZID ZNTP-om se definicije i pojmovi bitno usklađuju, odnosno ujednačavaju s Direktivom. Primjerice, ranije korišteni pojmovi "otkupljivač", "prerađivač" i "trgovac" obuhvaćeni su pojmom "kupac". Osim njih, pojmom kupca obuhvaćena su i javna tijela u EU, odnosno svako javnopravno tijelo definirano pozitivnim propisima, a pojma "hrana" se proširuje i zamjenjuje se riječima: "poljoprivredni i prehrambeni proizvodi". Isto tako, umjesto pojma "svježi poljoprivredni i prehrambeni proizvodi" uводи se pojma "pokvarljivi poljoprivredni i prehrambeni proizvod". Sadržajno se dodatno dopunjavaju definicije pojmlja "dobavljač", "povezana društva", "poslovna tajna", "nabavni lanac". Također, definirana su i nova pojmovna određenja "ukupni godišnji prihod", "provedbena tijela država članica EU", a pored definicija iz Direktive, zakonodavac je uveo i nove pojmove "krajnja prodajna cijena", "proizvodno i tržišno osjetljivi poljoprivredni i prehrambeni proizvodi" te "novi proizvod".

! Snižavanje praga ukupnog godišnjeg prihoda kupca

Obuhvat adresata na koje se primjenjuje ZID ZNTP bitno je proširen značajnim snižavanjem praga ukupnog godišnjeg prihoda kupca. U tom smislu, stupanjem na snagu ZID ZNTP-a, kupcima sa značajnom pregovaračkom snagom smatrati će se svi kupci s ukupnim godišnjim prihodom većim od 15 milijuna kuna, a ako kupac samostalno ne ispunjava visinu prihoda od 15 milijuna kuna, a ima povezana društva, u njegov ukupni godišnji prihod, odnosno primitke ostvarene na području

RH pribrajaju se ukupni godišnji prihodi, odnosno primici njegovih povezanih društava na svjetskoj razini. Kupcima će se smatrati i poduzetnici koji obavljaju ugostiteljsku djelatnost te javna tijela. Usaporebne radi, trenutno su ti pragovi značajno viši, naime važeći ZNTP se primjenjuje na trgovce čiji ukupni godišnji prihodi, zajedno s ukupnim prihodima s njima povezanih osoba prelaze 100 milijuna kuna, dok ti prihodi u odnosu na otkupljivače i /ili prerađivače, zajedno s ukupnim prihodima s njima povezanih osoba moraju biti veći od 50 milijuna kuna.

konom definirane sveže poljoprivredne i prehrambene proizvode.

Poljoprivredni i prehrambeni proizvodi

ZID ZNTP kod uređenja pojma "poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda" upućuje na proizvode navedene u Prilogu I. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu: UFEU), kao i na proizvode koji nisu navedeni u tom Prilogu, ali su prerađeni za upotrebu kao hrana s pomoću proizvoda navedenih u tom Prilogu. S obzirom na to da Prilog I. UFEU određuje bitno širi popis poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda od onih u članku 2. Uredbe (EZ) br. 178/2002, jer, primjerice, obuhvaća i živo drveće i druge biljke; lukovice, korijenje i slično; rezano cvijeće i ukrasno lišće, ljske kakaa, kožice i otpatke, ostatke i otpatke od prehrambene industrije; pripre-

mljenu životinjsku hranu, neprerađeni duhan, duhanske otpatke, prirodno pluto, neobrađeno, drobljeno, granulirano ili mljeveno; te otpatke od puta, lan, konoplju i za tekstilne namjene, značajno će se povećati i opseg poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u odno-

su na proizvode na koje se važeći ZNTP primjenjuje. Radi uklanjanja bilo kakvih dvojbi o tome koji proizvodi podliježu primjeni ZID ZNTP-a, ministar nadležan za poljoprivredu će u roku od 3 mjeseca od dana njegova stupanja na snagu (najkasnije do 1. prosinca

! U PROIZVODNO I TRŽIŠNO OSJETLJIVE POLJOPRIVREDNE I PREHRAMBENE PROIZVODE SPADAJU:
MLJEKO I MLJEČNI PROIZVODI, SVJEŽE GOVEĐE/TELEĆE, SVINJSKO I MESO PERADI, JAJA, SVJEŽE VOĆE I POVRĆE, BRAŠNO I KRUH, ŠEĆER TE BILJNA ULJA U PREHRANI

! KRAJNJA PRODAJNA CIJENA JE CIJENA PO KOJOJ TRGOVAC PRODAJE PROIZVOD U MALOPRODAJI KRAJNJEM POTROŠAČU, A FORMIRA SE NA NAČIN DA SE NABAVNA CIJENA POLJOPRIVREDNOG I PREHRAMBENOG PROIZVODA MNOŽI NAJMANJE KOEFICIJENTOM 1,10

2021.), donijeti pravilnik s popisom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, popisom po kvarljivih proizvoda te popisom proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Adresati ZID ZNTP-a

ZID ZNTP predviđa i obvezu kupca da na zahtjev AZTN-a, dostavlja podatke relevantne za utvrđivanje prihoda i primitka u roku od 60 dana. Ako kupac ne postupi po zahtjevu AZTN-a u roku od 60 dana od dana primitka tog zahtjeva, smatrati će se da ima značajnu pregovaračku snagu odnosno da potпадa pod propisani prihodovni cenzus. Sankcija za propust da postupi po zahtjevu AZTN-a je i pokretanje postupka protiv kupca radi utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje propisane novčane kazne. Također, izrijekom je određena primjena ZID ZNTP-a na ugovore između dobavljača i kupaca koji uređuju prodaju, kupnju ili isporuku poljoprivrednih i/ili prehrambenih proizvoda neovisno o mjerodavnom pravu koje bi se inače primjenjivalo na te ugovore. Ova odredba je u skladu s Direktivom i bitna je kod ugovora sklopljenih s inozemnim dobavljačima. Već je važećim ZNTP-om određeno da ugovori između dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača, ili trgovaca, moraju biti u pisanim obliku i pored obveznih odredbi

! Dvije potpuno nove nepoštene trgovачke prakse

Pored nepoštenih trgovачkih praksi iz ZNTP-a te onih prenesenih iz Direktive, zakonodavac je u ZID ZNTP-u predviđio i dvije potpuno nove, čija je primjena ograničena na razdoblje od stupanja na snagu ZID ZNTP-a do 31. ožujka 2024. godine. Riječ je o nepoštenim trgovackim praksama: prodaje proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ispod krajne prodajne cijene te prodaji proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na akciji po prodajnoj cijeni koja za krajnjeg potrošača ne može biti niža od 34 % od krajne prodajne cijene.

o cijeni ili načinu njezina određivanja, donosno izračuna, vrsti i kvaliteti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, uvjetima i rokovima plaćanja, uvjetima i rokovima isporuke poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, mjestu njihove isporuke i trajanju ugovora, moraju sadržavati sve odredbe bitne za poslovni odnos ugovornih strana. ZID ZNTP i dalje zadr-

! LISTA OSTALIH TRGOVAČKIH PRAKSI KOJE SE SMATRAJU NEPOŠTENIMA POVEĆANA JE S DOSADAŠNJE 33 NEPOŠTENE TRGOVAČKE PRAKSE NA NJIH 43, OD KOJIH JE 25 APSOLUTNO ZABRANJENO

žava tu obvezu, pri čemu, dodatno razrađuje i pojašnjava u sadržaju odredbi o cijeni poljoprivrednog proizvoda odnosno načinu njezina izračunavanja te o rokovima i uvjetima plaćanja.

Isto tako, u odnosu na odredbe trenutno važećeg ZNTP-a, ZID ZNTP prilagođavajući se novoj terminologiji i izričaju, određuje izuzetke od pravila da ugovor između dobavljača i kupca mora biti u pisanim oblicima, a kao novinu određuje i obvezu kupca da svoje javno objavljene obvezujuće uvjete čuva i arhivira u slučaju svake izmjene radi osiguranja i mogućnosti uvida u uvjete pod kojima je kupac otkupljuvao ili davao ponudu.

Pored iznesenoga, ZID ZNTP je intervenirao i u odredbu o pravilima izdavanja računa i otkupnog bloka, na način da je u odnosu na važeće uređenje, izrijekom određeno da dobavljač, odgovara za sadržaj računa kojeg izdaje kupcu za isporučene poljoprivredne i prehrambene proizvode, a da je kupac odgovoran za sadržaj otkupnog bloka. Isto tako, specificirano je koje elemente račun i otku-

pni blok moraju sadržavati, pored elemenata propisanih poreznim propisima. Za povredu sadržaja računa propisane su novčane kazne kako za kupca tako i za dobavljača.

Nepoštene trgovачke prakse koje utvrđuje ZID ZNTP

Važećim ZNTP-om, pored univerzalnih nepoštenih trgovачkih praksi (određenih člancima od 4. do 9.), ostale nepoštene trgo-

vacke prakse podijeljene su na one koje mogu nastati u poslovnim odnosima dobavljača i otkupljavača i/ili prerađivača te one koje mogu nastati u poslovnim odnosima dobavljača i trgovaca poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima. ZID ZNTP, nakon što je otkupljavače i/ili prerađivače i trgovce izjednačio i podveo pod jedinstveni pojam kupca, daje nepoštene trgovache prakse na one koje su uvijek i u svakom slučaju zabranjene te na one koje su zabranjene, ali se iznimno neće smatrati zabranjenima ako su jasno i nedvosmisleno ugovorene u okviru ugovora o isporuci poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ili u okviru naknadnog ugovora između dobavljača i kupca, a prije izvršenja tih praksi te pod uvjetom da ispunjavaju pro-

pisane uvjete za izuzeće od zabrane utvrđene ZID ZNTP-om. Nepoštene trgovache prakse u proizvodnji, preradi i/ili trgovini poljoprivrednim ili prehrambenim proizvodima koje kupac može iskorištavanjem značajne

! UGOVOR IZMEĐU DOBAVLJAČA I KUPCA MORA BITI SKLOPLJEN U PISANOM OBLIKU PRIJE ISPORUKE POLJOPRIVREDNOG ILI PREHRAMBENOG PROIZVODA I SADRŽAVATI SVE ODREDBE BITNE ZA POSLOVNI ODNOS UGOVORNIH STRANA

! Novouredene nepoštene prakse

Primjerice, među novouvedenim praksama, koje će se bez iznimke smatrati nepoštenima, su prakse u kojima kupac: otkazuje dobavljaču narudžbe pokvarljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u roku kraćem od 30 dana; zahtijeva od dobavljača i/ili naplaćuje od dobavljača, ili ugovara plaćanja koja nisu povezana s prodajom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda dobavljača; nezakonito pribavlja, koristi ili otkriva poslovne tajne dobavljača u smislu propisa kojim se utvrđuju pravila o zaštiti neobjavljenih informacija s tržišnom vrijednost i općih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja; dobavljaču prijeti provedbom mjera komercijalne

odmazde, odnosno provodi takve mjere; zahtijeva od dobavljača ili ugovara i/ili naplaćuje naknadu dobavljaču za čuvanje i manipulaciju nakon isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda dobavljača i/ili zahtjeva ugovaranje fiktivnih usluga ili postupaka koji se neće provesti i za koje nema protučinidbe, odnosno razloga osim odlaganja roka dospijeća naplate; prodaje proizvodno i tržišno osjetljive poljoprivredne i prehrambene proizvode ispod krajnje prodajne cijene; prodaje proizvodno i tržišno osjetljive poljoprivredne i prehrambene proizvode na akciji po prodajnoj cijeni koja za krajnjeg potrošača ne može biti niža od 34 % od krajnje prodajne cijene, itd.

pregovaračke snage nametnuti dobavljačima su:

1. nepostojanje pisanih ugovora između kupca i dobavljača, kao i pisani ugovor između kupca i dobavljača koji nije sastavljen u skladu s odredbama Zakona ili obveze nametnute dobavljaču koje nisu predviđene u pisanim ugovorima između kupca i dobavljača;

2. plaćanja koja nisu jasno istaknuta i specificirana na računu ili otkupnom bloku;

3. opći uvjeti poslovanja kupca koji nisu u skladu s odredbama Zakona;

4. mogućnost jednostranog raskida ugovora s dobavljačem od strane kupca u nepisanom obliku ili bez navođenja osnovanih razloga za raskid ugovora ili mogućnost otkaza ugovora s dobavljačem bez primjerenog otkaznog roka ili mogućnost jednostrane izmjene ugovora od strane kupca;

5. nerazmjerne visoke ugovorne kazne s obzirom na vrijednost i značenje objekta obveze i

6. ostale nepoštene trgovache prakse propisane odredbama Zakona.

Zakonom se propisuje i 7 nepoštenih trgovackih praksi koje se iznimno neće smatrati nepoštenima, ako su jasno i nedvosmisleno ugovorene u okviru ugovora o isporuci poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ili u okviru naknadnog ugovora između dobavljača i kupca, a prije iz-

vršenja tih praksi te pod uvjetom da ispunjavaju propisane uvjete za izuzeće od zabrane.

Primjerice, praksa prema kojoj kupac zahtijeva od dobavljača i/ili naplaćuje dobavljaču oglašavanje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koje provodi kupac, neće se smatrati nepoštenom, ako oglašavanje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koje provodi kupac, izričito traži dobavljač od kupca, a plaćanje se mora temeljiti na objektivnim i razumnim procjenama, i sl.

Obvezni sadržaj ugovora

Ugovor između dobavljača i kupca mora biti sklopljen u pisanim oblicima prije isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i sadržavati sve odredbe bitne za poslovni odnos ugovora.

nih strana, a osobito odredbe o:

1. cijeni poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i/ili način određivanja, odnosno izračuna cijene;
2. kvaliteti i vrsti poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji se isporučuje kupcu;
3. uvjetima i rokovima plaćanja isporučenog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda;
4. uvjetima i rokovima isporuke poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda koji su predmet ugovora;

5. mjestu isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda odredivog i/ili određenog adresom mjesta isporuke i

6. trajanju ugovora.

Odredbama ZID ZNTP-a dodatno su uređeni pojedini bitni elementi pisanih ugovora i to na način da je preciznije razrađen način formiranja cijene poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda. Isto tako, u odnosu na ugovaranje rokova plaćanja za pokvarljive i nepokvarljive poljoprivredne i prehrambene proizvode uvedeno je razlikovanje između redovite i neredovite isporuke proizvoda. Rokovi plaćanja ne smiju biti dulji od 30 dana za pokvarljive poljoprivredne i prehrambene proizvode, odnosno 60 dana za ostale po-

Utvrđivanje povrede i novčane kazne

Nakon održane usmene rasprave, AZTN u skladu s odlukama Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja kojima je utvrđeno iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovackih praksi, odnosno utvrđene povrede Zakona i kojim je utvrđeno postojanje uvjeta za izricanje novčane kazne i njezina visina, dovršava postupak donošenjem jedinstvenog rješenja.

Ijoprivredne i prehrambene proizvode. Rokovi plaćanja računaju se od datuma izdavanja računa, zaprimanja računa ili otkupnog bloka, odnosno od isteka ugovorenog razdoblja isporuke tijekom kojeg su isporuke izvršene, ovisno o tome koji od navedenih datuma nastupa kasnije. I ovaj Zakon propisuje 3 iznimna slučaja u kojima ugovor između dobavljača i kupca ne mora biti u pisanim oblicima, a riječ je o situacijama:

1) ako dobavljač prihvati ponudu koja sadrži javno objavljene i obvezujuće uvjete kupca koji kupuje na otkupni blok primarni poljoprivredni proizvod radi njegove daljnje prodaje ili prerade, pri čemu ponuda mora sadržavati odredbe o cijeni poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i/ili načinu određivanja, odnosno izračuna cijene, kvaliteti i vrsti proizvoda koji se isporučuje kupcu, uvjetima i rokovima plaćanja isporučenog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda, uvjetima i rokovima te mjestu njegove isporuke;

2) dobavljač i kupac imaju sklopljen ugovor o zajedničkoj proizvodnji koji sadržava i sve odredbe koje mora sadržavati i svaki ugovor u pisanim oblicima u smislu ovoga Zakona;

3) kada dobavljač isporučuje poljoprivredni ili prehrambeni proizvod kupcu koji je zadruga i/ili proizvođačka organizacija čiji je član dobavljač, ako statut zadruge, odnosno osnivački akt proizvođačke organizacije sadržavaju odredbe koje mora sadržavati i svaki ugovor u pisanim oblicima u smislu ovoga Zakona. Propisana je i obveza kupca da javno objavljene obvezujuće uvjete čuva i arhivira u slučaju svake izmjene radi osiguranja dostatnog revizorskog traga i uvida u uvjete po kojima je otkupljivao ili davao ponudu.

Postupovni dio Zakona

U skladu s odredbama Direktive, ZID ZNTP je uveo „nenajavljenu kontrolu“, kao novi postupovni instrument, koji AZTN-u daje mogućnost da u okviru upravnoga ispitnog postupka pomoći tog

instrumenta utvrđuje činjenice i okolnosti koje se ne bi mogle utvrditi drugim dokaznim sredstvima zbog, primjerice, opasnosti od skrivanja dokumenata i slično ili bi njihovo utvrđivanje drugim dokaznim sredstvima u smislu Zakona o općem upravnom postupku ("Narodne novine", broj 47/09.) koje stoe na raspolaganju AZTN-u, bilo dugotrajno i ne bi pridonosilo učinkovitosti postupka. Lako i u dosadašnjoj praksi provedbe važećeg ZNTP-a, AZTN nije otkrivalo identitet osobe koja zatraži zaštitu identiteta, ovim Zakonom je sada i izrijekom dana ovlast AZTN-u da odlučuje o zahtjevu podnositelja predstavke ili druge obavijesti za zaštitu njegovog identiteta, kao i o zaštiti svih ostalih informacija u odnosu za koje se smatra da bi otkrivanje takvih informacija bilo štetno za njegove interese ili za interese drugih dobavljača.

U ZID ZNTP-u je na temelju dosadašnjih iskustava u provedbi važećeg ZNTP-a u kojem je taj rok bio 40 dana i ocijenjen je prekratkim, dodatno razrađena i pojašnjena mogućnost kupca koji je stranka u postupku da u roku od 60 dana od primjeka obavijesti o pokretanju postupka može AZTN-u predložiti preuzimanja obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokove u kojima će to učiniti kako bi se otklonile indicije koje upućuju na nepoštene trgovacke prakse i

koje su bile povod za pokretanje upravnog postupka.

Ovisno o težini povrede, opsegu povrede i vremenu trajanja povrede koja se utvrđuje u ispitnom postupku, AZTN će ocijeniti jesu li predložene mjere, uvjeti i rokovi koje je predložila stranka dostatni za otklanjanje indicija koje upućuju na nepoštene trgovачke prakse, a koje su bile povod za pokretanje upravnog postupka te će u slučaju pozitivne ocjene donijeti rješenje kojim obustavlja postupak zbog preuzimanja obveza od strane kupca. U protivnom, ako te mjere AZTN ocijeni nedostatnim, o tome će pisanim putem obavijestiti stranku i nastaviti voditi ispitni postupak.

Isto tako, dodatno je razrađeno i postupanje AZTN-a u situacijama kada on, nakon provedenog nadzora nad izvršavanjem preuzetih obveza, utvrdi da se stranka ne pridržava utvrđenih mjeru uvjeta i rokova.

Pored iznesenoga, u postupkovnom dijelu Zakona modifici-

ran je dio koji se odnosi na postupanje AZTN-a. Tako AZTN više ne donosi Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju budući da se utvrđeno činjenično stanje može konačno utvrditi samo rješenjem AZTN-a kojim se rješava pojedina upravna stvar, već donosi Obavijest o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju. Taj dio postupka ZID ZNTP-om se podvodi i prilagođava odredbama Direktive kojima se zahtjeva potpuno poštivanje prava na obranu stranke u postupku u skladu s općim načelima prava Unije i Povelje Europske unije o temeljnim pravima te stvarnoj naravi upravnog postupka, terminološki i suštinski.

U tom smislu, stranka protiv koje se vodi postupak, moći će se pisano izjašnjavati o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju, dok će na usmenoj raspravi, koja će se određivati u skladu s odredbama ZID ZNTP-a i općeg propisa o upravnom postupku, stranka moći iznositi svoje izjašnjavanje, odnosno na kojoj će se izvoditi

dokazi radi utvrđivanja povreda te utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje novčane kazne, odnosno olakotnih i otegotnih okolnosti kao kriterija za određivanje visine novčane kazne propisane odredbama ZID ZNTP-a.

Novčane kazne

ZID ZNTP-om, osim terminoloških izmjena pojma upravno-kaznena mjera s pojmom novčana kazna te uređivanja sankcija za novouvedene nepoštene trgovачke prakse, režim novčanih kazni u bitnome nije mijenjan. I ovim je Zakonom zadržano razlikovanje između osobito teške povrede Zakona (prodaja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda po cijeni nižoj od nabavne s rezom na dodanu vrijednost, za koju se može izreći novčana kazna u iznosu do najviše 5 milijuna kuna pravnoj osobi, odnosno do najviše 2,5 milijuna kuna fizičkoj osobi), teških povreda (koje obuhvaćaju sve nepoštene trgovачke prakse obuhvaćene, sada proširenim listama nepoštenih trgovачkih praksi, propisanih odredbama od članka od 4. do 12. Zakona, za koje se može izreći novčana kazna u iznosu do najviše 3,5 milijuna pravnoj osobi, odnosno do najviše 1,5 milijuna kuna fizičkoj osobi) te laksih povreda (za propust kupca koji ima položaj stranke u postupku te dobavljača, da postupe po zahtjevu AZTN-a za dostavom svih potrebnih oba-

**ZA 76% JE POVEĆAN
I BROJ PRAKSI
KOJE SE SMATRAJU
NEPOŠTENIMA**

vjesti, za koje se može izreći novčana kazna u iznosu do najviše 1 milijun kuna pravnoj osobi, odnosno do najviše 500 tisuća fizičkoj osobi). ZID ZNTP-om je proširen popis okolnosti koje se mogu smatrati olakotnima, a proširen je i popis otegotnih okolnosti.

Dodatno je razrađena odredba o situacijama kada stranka ponovno primjeni istu nepoštetnu trgovacku prasku ili kada primjeni drugo postupanje kojim se krše odredbe Zakona. Kao novina, Zakonom je uvedena i mogućnost dodatnog smanjivanja iznosa novčane kazne i to samo u situacijama u kojima je utvrđeno da je došlo do povrede, ali su njezina težina, opseg, trajanje i posljedice te povrede, kako za dobavljača, tako i za javni interes, neznatne, pri čemu kumulativno moraju biti

**AZTN ĆE
NENAJAVLJENE
KONTROLE U PRAVILU
PROVODITI U TRAJANJU
OD JEDNOG ILI NAJVISE
DVA DANA U SLOŽENIM
PREDMETIMA**

ispunjeni uvjeti: da je stranka do stavila dokaze o tome da je prije donošenja obavijesti o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju, podmirila svoje obveze prema dobavljaču te da je uskladila svoje poslovanje s odredbama Zakona.

Sudski nadzor

I dalje tužba protiv rješenja AZTN-a ne zadržava izvršenje rješenja, osim u dijelu rješenja koji se odnosi na izrečenu novčanu kaznu. Također, tužbe protiv rješenja AZTN-a radi odlučivanja o postupovnim pitanjima ne zaustavljaju tijek postupka, a svi sporovi pokrenuti pred nadležnim upravnim sudovima na temelju odredaba Zakona su žurni.

S obzirom na to da se prije nosom Direktive u nacionalna zakonodavstva uspostavlja zajednička platforma za komunikaciju i suradnju između EK i provedbenih tijela država članica u odnosu na pitanja sprečavanja nepoštenih trgovackih praksi te uspostavu zdravog gospodarskog okružja u trgovini poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, ZID ZNTP-om je stvoren i pravni okvir za tu suradnju. Radi otklanjanja bilo kakvih pravnih nedoumica te u cilju osiguravanja pravne sigurnosti, u prijelaznim i završnim odredbama ZID ZNTP-a je određeno da će postupci započeti na temelju odredbi važećeg ZNTP-a biti nastavljeni

Pokretanje upravnog spora

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. ZID ZNTP propisuje razloge zbog kojih tužbom može pokrenuti upravni spor. Među tužbenim razlozima, uz povrede propisa materijalnog prava, bitne povrede postupovnih odredbi i pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, tužba se može podnijeti i zbog pogrešne odluke o novčanoj kazni o i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN.

i dovršeni na temelju njegovih odredbi, a također i u upravnim sporovima pokrenutim protiv odluka AZTN-a donesenih na temelju važećeg ZNTP-a, primijenit će se taj Zakon.

Zaključna razmatranja i novine koje donosi ZID ZNTP

Uz zadržavanje bitnih elemenata važećeg ZNTP-a, ZID ZNTP donosi i značajne novine. Kao što je to ranije istaknuto, riječ je o bitnom proširenju liste poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na koje se Zakon odnosi, a značajno se proširuje baza adresata Zakona, na sve kupce poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koji samostalno ili zajedno sa svojim povezanim društвima ostvaruju ukupni godišnji prihod veći od 15 milijuna kuna, pri čemu se u skupinu kupaca, za razliku od trenutnog uređenja, uvrštavaju i pravne i fizičke osobe koje obavljajući ugostiteljsku djelatnost kupuju poljoprivredne i prehrambene proizvode i ostvaruju samostalno i/ili sa svojim povezanim društвima ukupan godišnji prihod veći od 15 milijuna kuna, kao i svako javno tijelo u EU, odnosno javno-pravno tijelo koje je kao takvo definirano propisima o upravnim sporovima.

Pored iznesenoga, značajno, za čak 76%, je povećan i broj praksi koje se smatraju nepoštenima. U odnosu na konstantno prisutan

strah dobavljača ili drugih podnositelja predstavki da će podnošenjem predstavki ili formalnih zahtjeva za pokretane postupaka u smislu ovoga Zakona biti izloženi komercijalnoj odmazdi, ne samo njihovih, već i drugih kupaca, ZID ZNTP-om je sada i izrijekom predviđeno da AZTN odlučuje o zahtjevu podnositelja predstavke ili druge obavijesti za zaštitu njegovog identiteta, kao i zaštititi svih ostalih informacija u odnosu za koje se smatra da bi njihovo otkrivanje bilo štetno za njegove interese ili za interese drugih dobavljača. Pri tome treba napomenuti da je AZTN i do sada štitio identitet osobe koja bi zatražila takvu zaštitu. Osim toga, AZTN po službenoj dužnosti i povodom zaprimljenih anonimnih predstavki te u slučaju ako utvrdi

dostatne indicije, pokreće upravne postupke.

Treba pri tome ukazati da je za utvrđivanje velikog broja predviđenih nepoštenih trgovačkih praksi, primjerice, jednostrano otkazivanje ugovora u nepisanom obliku i bez navođenja razloga za to ili prijetnje komercijalnom odmazdom, nužna aktivnost samog dobavljača, budući da AZTN ne može imati saznanja o takvim i sličnim praksama, bez odgovarajuće dobavljačeve informacije o tome.

Tijekom zakonodavnog postupka usvajanja ZID ZNTP-a, u više je navrata prigovoren na odredbu novouvedenog postupovnog instrumenta nenajavljenе kontrole. Prigovori su se u bitnome odnosili na trajanje nenajavljenе kontrole, odnosno da je

propušteno propisati maksimalno trajanje nenajavljenе kontrole jer je pogrešno shvaćeno da takva kontrola može trajati dulje vrijeme, što bi moglo onemogućiti poslovanje poduzetnika.

Naime, Direktivom je provedbenim tijelima država članica između ostalih ovlasti, dana i ovlast da u okviru svojih istraha provode nenajavljenе inspekcije na licu mesta u skladu s nacionalnim pravilima i postupcima.

S obzirom na to da se hrvatski zakonodavac opredijelio za model prema kojem, u cilju zaštite poštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, ugovori između dobavljača i kupaca moraju imati pisani formu i obvezne odredbe ugovora, izvjesno je da će i postupci nenajavljenih kontrola biti manje složeni i kraćeg trajanja od takvih postupaka u državama članicama EU-a koje ne propisuju obvezu sklapanja ugovora, osim u iznimnim slučajevima. Isto tako, privremeno oduzimanje predmeta tijekom nenajavljenе kontrole, nije uvedeno s ciljem onemogućavanja poslovanja stranke nad kojom se provodi nenajavljenă kontrola, već će se provoditi samo izuzetno i to u situacijama kada preslikavanje ili presnimavanje nije moguće napraviti na licu mesta, prilikom provođenja takve kontrole.

Stoga, još je jednom potrebno naglasiti da je riječ o situacijama

koje su iznimka, a ne pravilo, a koje kao takve moraju biti predviđene zakonom. U stvarnosti, a prema iskustvima iz primjene sličnog instrumenta (nenajavljenih pretraga) predviđenog Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", br. 79/09., 80/13., 41/21.), takve pretrage obavljaju se u jednom, a samo izuzetno, kada je riječ o izuzetno složenim situacijama, u dva dana.

S obzirom na brzo razvijajuću tehnologiju, moguće je predviđjeti da će za poduzimanje takvih radnji trebati manje vremena od vremena predviđenog ZID ZNTP-om pa je izvjesno da će u rijetkim situacijama u kojima će AZTN i posegnuti za tom ovlasti, rok za povrat privremeno oduzetih stvari i poslovne dokumentacije biti znatno kraći od ZID ZNTP-om maksimalno predviđenog roka od 4 dana.

Isto tako, u odnosu na prigovore o tome da bi pečaćenjem poslovnih prostorija AZTN blokirao rad kupaca, treba naglasiti da je ZID ZNTP-om predviđena mogućnost pečaćenje prostorija i/ili poslovnih knjiga i dokumentacije, ograničena isključivo na vrijeme provođenja nenajavljenе kontrole i samo u opsegu neophodnom za provedbu nenajavljenе kontrole, što u praksi neće trajati dulje od jednog ili u složenim predmetima najviše dva dana i samo u mjeri potreboj za obavljanje takve službene radnje. a

